

The structure and the main ideas covered in the program of the development of gender identity of teenager girls in conditions of boarding schools

Yulia Yandrova

Department of theoretical and consulting psychology, National Pedagogical Dragomanov University

UKRAINE, Kiev, Pirogova Str., 9
E-mail: yandrova@ukraine3000.org.ua

The article is focused on the problem of development of gender identity in the teenage period. The program of development of teenage girls' gender identity in the conditions of living in boarding schools is presented. This program has three stages:

- orienting (emotional unification of the members of the group, the main content make up psychological exercises aimed at decreasing of tension and creation of the group and also on self-determination and self-understanding);
- developing (activization of the process of the purposeful reorienting of teenage girls from traditionally stereotyped gender roles to androgenic ones);
- fixative (increasing of the understanding level in order to fasten androgenic role, self-rating and realization of individual resources).

Special attention is paid to the fact that the level of the development of person's gender identity is special indicator of psychological and personal advance. It is proved that in order to make the harmonic development of gender identity of the teenage girls in the conditions of living in boarding schools, one needs to provide purposeful reorienting of on androgenic gender roles. The essence of the profound process of perception of the development of subject's gender identity is ascertained with the help of gender approach, the main methods of the practicing psychologist, who have worked with the group of teenage girls, are described. Peculiarities of the practical activity of the psychologist in the process of development and psychological correction of the person are given, besides, practical material for the work of psychologists and social teachers in conditions of boarding schools is proposed. The efficiency of the usage of means of psychological influence is described. The letter gives opportunity for forming of professionalism on humanistic basis and makes practicing psychologist use such forms of work, which provide harmonization of the development of the described phenomenon and make perspectives of personal and professional self-realization clear.

Keywords: identity, gender identity, personality, educational environment, socialization.

Структура та зміст програми розвитку гендерної ідентичності дівчат-підлітків в умовах шкіл-інтернатів

Яндрова Юлія

Кафедра теоретичної та консультативної психології
Національний педагогічний університет
ім.М.П.Драгоманова
УКРАЇНА, м.Київ, вул. Пирогова, 9
E-mail: yandrova@ukraine3000.org.ua

У статті розглядається проблема розвитку гендерної ідентичності в підлітковому віці. Представлена програма розвитку гендерної ідентичності дівчат-підлітків в умовах життєдіяльності в школі-інтернаті. Пропонується практичний матеріал для роботи психологів і соціальних педагогів в умовах шкіл-інтернатів.

Ключові слова: гендер, гендерна ідентичність, особистість, виховне середовище, соціалізація.

I. Вступ

Різноманітний інтелектуальний та особистісний розвиток підлітків вимагає створення оптимальних психологічних та педагогічних умов, що забезпечують повноцінне проживання ними перехідного періоду і тим самим сприяють реалізації їх індивідуальних творчих потенцій. Саме повноцінне проживання дитиною кожного вікового періоду готує її до переходу на наступний віковий рівень, дозволяє сформувати необхідні для цього психологічні новоутворення. Розвиток не може відбуватися «з нічого», новоутворення не виникають самі по собі, вони є підсумком певного життєвого досвіду зростаючої особистості, отриманого нею в результаті активного виконання різних форм суспільно-корисної діяльності [2;3].

Як зазначають російські й українські науковці (В.Абраменкова, В.Васютинський, К.Веселовська, Т.Говорун, П.Горностай, О.Здравомислова, О.Кікінежді, І.Клецина, І.Кон, О.Кочарян, А.Темкіна, Т.Юферева,) гендерна ідентичність відіграє важливу роль в процесах адаптації та саморегуляції. Це одна з базових структур самосвідомості [5;6]. У підлітковому віці девіація гендерної ідентичності, як важливого елемента родової ідентичності, визначає складнощі прийняття жіночої статевої ролі. З одного боку, зміни тіла за жіночим типом такі як, збільшення розмірів тазу, округлення сідниць, розвиток грудей та інші, загострюють статево-рольові проблеми дівчинки-підлітка, з іншого боку, ці проблеми іноді обумовлюють формування негативної семантики власного тіла, а також викликають незадоволеність зовнішністю. Нові гендерні уявлення, що починають складатися в рамках культури суспільства, суттєво впливають на формування гендерної ідентичності молодого покоління. Особливості формування гендерної ідентичності дівчат-підлітків виявляються

перш за все в появі нових зразків гендерної ролі – чоловіка і жінки. Змінюється основна цих зразків – гендерні стереотипи, що виконують функцію засобу статевої соціалізації. Для гармонійного розвитку гендерної ідентичності дівчат-підлітків в умовах життєдіяльності в школах-інтернатах необхідно здійснити цілеспрямоване переорієнтування їх на андрогінні гендерні ролі.

Андрогінія (від лат. and-gos – чоловічий, gynes – жіночий) – поняття, яке було введено американським психологом С.Бем для виділення людей, які успішно поєднують у собі як традиційно чоловічі, так і традиційно жіночі психологічні якості [5]. Багаточисельні дослідження презентують, що психологічні відмінності між чоловіками і жінками виникають і формуються як наслідок особливостей сімейного виховання хлопчиків та дівчат, а також соціального впливу, а не біологічних відмінностей між статями.

Виходячи з цього, нами було розроблено програму для роботи практичного психолога з дівчатами підліткового віку (7-9 класи) в умовах соціалізації їх у школі-інтернаті. Програма реалізується на основі гендерного наукового підходу, який дозволяє кожній дитині саморозвиватися, бути поміченою і визнаною відповідно статі; структурована згідно принципу відповідності методам пізнання: аналізу та синтезу інформації з урахуванням групової динаміки і побудована на самопізнанні, самоусвідомленні особистості.

II. Мета і завдання програми

Основна **мета** програми: розвиток гендерної ідентичності, що містить комплексний вплив на статево-рольову сферу дівчат-підлітків. Програма спрямована на вирішення наступних **завдань**: формування уявлень про сутність жіночої та чоловічої статей; розвиток установок, необхідних для успішних різностатевих взаємодій; зменшення рівня недовіри; розвиток навичок та вмій, які необхідні для впевненої поведінки, подолання труднощів у спілкуванні; забезпечення необхідними психологічними знаннями; діагностика та психокорекція порушень статево-рольової поведінки; розвиток почуття впевненості в собі, прийняття себе; прийняття фізичного образу тіла, гендерної ролі.

III. Короткий опис програми

Програма включає три етапи:

I етап – *орієнтовний* (3 заняття). Мета етапу: емоційне об'єднання учасників групи. Основний зміст утворюють психотехнічні вправи, спрямовані на зняття напруги і утворення групи, а також на самовизначення та самоусвідомлення.

II етап – *розвивальний* (12 занять). Мета етапу: активізація процесу цілеспрямованого переорієнтування дівчат-підлітків зі стереотипно-традиційних гендерних ролей на андрогінні.

III етап – *закріплюючий* (3 заняття). Мета етапу: підвищення саморозуміння для закріплення андрогіної ролі, самооцінки й актуалізації особистісних ресурсів. Вправи закріплюючого змісту.

Кожне заняття проводиться в стандартній формі і включає в себе наступні елементи: ритуал привітання, розминку, основний зміст, рефлексію з приводу даного заняття й ритуал прощання.

Під час роботи використовуються ігрові методи, метод групової дискусії, проєктивні методики, психогімнастика, психодраматичні техніки та ін., які дозволяють проробити статево-рольові проблеми на рівні інтелектуального, емоційного самосприйняття, тілесного самовідчуття, а також на рівні стереотипів і установок. Технології тренінгу пов'язані з проведенням групової дискусії, де в атмосфері психологічної безпеки обговорюється реальна гендерна взаємодія учасниць. Цей віковий період є дуже важливим для такої роботи. Це пов'язано, з однієї сторони, з підвищенням їх інтересу до себе, до своїх можливостей та здібностей, а з іншого – з відкритістю їх до допомоги з боку дорослих у подоланні труднощів, проблем, прийнятті рішень [1;4].

Висновок

Професійно реалізована в групі дівчат-підлітків зі шкіл-інтернатів розвивальна програма підвищує рівень впевненості в собі, почуття особистої гідності, розвиток довіри до оточуючих людей, прийняття власної гендерної ролі, розвиток андрогінних властивостей.

Література

- [1] Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют в игры: Психология человеческой судьбы. М., 1988.
- [2] Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. М., 1990.
- [3] Дубровина И.В. Школьная психологическая служба: Вопросы теории и практики. М., 1991.
- [4] Е.І.Семіколенова, О.І.Суслова, Г.Даугон. «Уполномоченное образование. Пособие для тренеров», Киев: Изд-во «Довіра», 1999.
- [5] Малкина-Пых И.Г. Гендерная терапия / И.Г.Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – 928 с. – (Справочник практического психолога).
- [6] Практикум з гендерної психології, І.К.Клецина (ред.), СПб.: Пітер, 2003.